

การลงทัณฑ์ของ “เทพเจ้าแห่งความยุติธรรม”

Punishment of God of Justice

วรรณมา แท้มทอง

Wanna Tamthong

นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50202 ประเทศไทย

Faculty of Law, Chiang Mai University, Chiang Mai Province 50202 Thailand

อีเมลล์: wanna.tan0108@gmail.com

Email: wanna.tan0108@gmail.com

บทคัดย่อ

เปาบุ๋นจิ้นได้ถูกยกย่องให้เป็นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรมในสังคมไทย แต่ภายใต้ความยุติธรรมของเปาบุ๋นจิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจากการลงโทษ กลับแสดงถึงความหมายของการลงโทษที่หลากหลาย การลงโทษที่ปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งในละครชุดเปาบุ๋นจิ้นก็คือโทษประหาร นอกจากนี้โทษทัณฑ์หลายอย่างในละครยังไม่อาจอธิบายได้ด้วยฐานคิดของระบบกฎหมายสมัยใหม่ แต่ทั้งหมดนี้ก็ได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรมของเปาบุ๋นจิ้น

บทความชิ้นนี้จึงพยายามทำความเข้าใจเรื่องของการลงโทษของเปาบุ๋นจิ้นที่ตั้งอยู่บนฐานคิดแบบใด ทั้งนี้ ละครชุดเปาบุ๋นจิ้นเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตสร้าง ความหมายทางความคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมให้กับผู้ชมละครโทรทัศน์ในสังคมไทย เป็นระยะเวลาอันยาวนาน การทำความเข้าใจแนวความคิดที่อยู่เบื้องหลังความยุติธรรมของเปาบุ๋นจิ้นในการลงโทษ จะส่วนหนึ่งที่ช่วยให้สามารถทำความเข้าใจเรื่องความยุติธรรมที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยได้เช่นกัน

คำสำคัญ: เปาบุ๋นจิ้น, การลงโทษ, กฎหมายกับวรรณกรรม

Abstract

Bao Qing Tian is praised as the God of Justice in Thai society. Even though he employs diverse methods of punishment in the administration of his vision of justice, his preferred method remains the death penalty. To a certain extent, his justice cannot be explained by the modern criminal justice system. Despite this concern, the image of Bao Qing Tian as the God of Justice remains unchallenged.

This paper aims to understand the fundamental thoughts behind Bao Qing Tian's justice through his employment of punishment. Bao Qing Tian TV series, which has often been rerun on Thailand national television channel, has long been a part of the construction and production of the concept of justice within the Thai audience. Understanding the idea behind Bao Qing Tian's judicial punishment would help to understand the presence of justice in Thai society.

Keywords: Bao Qing Tian, Punishment, Law and literature

1. บทนำ

คดีนี้กล่าวถึงดอกไม้แดง

ณ ศาลไคฟง แม่เล่ากู่ฉางอ์ต้องการฟ้องเปาบุ๋นจิ้นเป็นจำเลย ในความผิดฐานแอบปล่อยตัวจันเจา ลูกน้องคนสนิท จันเจาถูกจับขังคุกข้อหาฆ่าเสียหวงลูกบุญธรรมของนางตาย กู่ฉางอ์อ้างว่าจันเจาใช้โอกาสนี้ขโมยศพเสียหวงไปทำลายหลักฐาน

“เปาบุ๋นจิ้น: เหลวไหลทั้งเพ ศพของเสียหวงหายไปก่อน จันเจาถูกปล่อยตัวที่หลัง

แม่เล่ากู่ฉางอ์: แสดงว่าท่านยอมรับว่าปล่อยจันเจาแล้วสิ นี่แหละคือข้อหาแรกที่ข้าจะฟ้องท่าน

เปาบุ๋นจิ้น: ที่ข้าปล่อยตัวจันเจาเพื่อให้เขาไปสืบคดีต่างหาก

แม่เล่ากู่ฉางอ์: นี่คือข้อหาที่สองที่ข้าจะฟ้องท่านเหมือนกัน จันเจาไม่เห็นต้องไปสืบคดีเลย เพราะเขาเป็นคนลงมือเอง แล้วทำไมต้องไปสืบอีก แต่กลับมาหาหุยม่งคนโปรดของข้าแทน เขาชอบหุยม่งจนเรียกว่าแทบไม่อาจตัดใจ จึงเอาระเบียงค้ำให้นางหนีไป เพราะฉะนั้นข้าจึงมาฟ้องท่านให้ทำลูกน้องทำตามอำเภอใจ

เปาบุ๋นจิ้น: พุดจาส่งเดช ไม่กลัวว่าข้าตัดสินให้เจ้าแจ้งความเท็จจันหรือ

แม่เล่ากู่ฉางอ์: ข้ามีทั้งพยาน หลักฐาน จะแจ้งความเท็จได้อย่างไร หุยม่งเอาให้ท่านเปาตุลิว

เปาบุ๋นจิ้น: หุยม่งเป็นกระเปาะขององค์กรจันจริงๆ เจ้าเคยพบเขาหรือ

หุยม่ง: เคยคะ

เปาบุ๋นจิ้น: ที่ไหน เมื่อไหร่

หุยม่ง: สามวันก่อน ในยามค่ำคืนคะ

เปาบุ๋นจิ้น: แล้วตอนนี้เขาอยู่ที่ไหน พุด

หุยม่ง: เขาหนีไปแล้วคะ

แม่เล่ากู่ฉางอ์: เขาหนีความผิดต่างหาก ตอนแรกจะชวนให้หุยม่งไปด้วย แต่นางไม่ยอม ครั้นจะกลับศาลไคฟงก็ไม่กล้า เลยต้องหนีอย่างไรล่ะคะ

เปาบุ๋นจิ้น: ข้าไม่ได้ถามเจ้า และยังไม่ถามมากอีก ระวังถูกตบนะ

แม่เล่ากู่ฉางอ์: ไม่ให้พุดแล้วข้าจะร้องเรียนได้อย่างไร

เปาบุ๋นจิ้น: ตบปาก”

เปรียบเทียบกับคดีศึกษาจางหวงน ยาจกซูมีอาชีพเป็นขอทานอาศัยอยู่ในบ้านร้างกลางเมืองไคฟง วันหนึ่งมีชายพิการถูกทำร้ายร่างกายสาหัสหลงทางมา ยาจกซูจึงช่วยชีวิตเขาไว้และตั้งชื่อให้ว่าคนอาภัพ คืนหนึ่งขณะที่ขบวนของเปาบุ๋นจิ้นกำลังผ่านบ้านร้าง ยาจกซูไปคุกเข่าขวางหน้าเกี้ยวของเปาบุ๋นจิ้นเอาไว้ และนำความทุกข์ของชายพิการมาร้องเรียน

“เปาบุ้นจิ้น: เวลาผ่านไปตั้งหลายเดือน เขาทั้งตาบอดและพูดไม่ได้ แล้วจะสื่อสารกับเจ้า
อย่างไร เจ้าดูแลเขาแบบไหนกัน

ยาจกซู: ไม่ยากหรอก คนเหมือนกันใช้ว่าจะเป็นผู้สนทนาที่โหดแล้ว อยู่ไปนานเข้าก็รู้ใจตัวเอง
แหละ

เปาบุ้นจิ้น: อยู่ในศาลพูดจาให้มันสำรวมหน่อย ไม่งั้นข้าจะลงโทษที่ลบลู่ศาลนะ

ยาจกซู: ข้าน้อยลืมนิ้วไปชั่วขณะ ขอได้ทำอภัยให้ด้วย

เปาบุ้นจิ้น: พูดต่อไปว่าเจ้าดูแลเขาอย่างไร”

ทั้งสองกรณีเป็นการพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นในศาลโคฟง โดยผู้พิพากษาคนเดียวกันคือเปาบุ้นจิ้น สังเกตได้ว่าแม่
เล่ากู่ฉางอีและยาจกซูต่างพูดจาไม่สำรวมในศาลระหว่างการพิจารณาคดีเหมือนกัน แต่โทษทัณฑ์ที่ทั้งคู่ได้รับกลับมีความ
แตกต่างกัน แม่เล่ากู่ฉางอีถูกลงโทษด้วยการตบปาก ขณะที่ยาจกซูถูกตักเตือนเพียงเล็กน้อย เมื่อพิจารณาลี้กลงไปยัง
สถานะของตัวคู่ความจะพบว่าเปาบุ้นจิ้นสั่งตบปากผู้หญิงที่เป็นแม่เล่า ซึ่งเป็นอาชีพที่ผิดศีลธรรมตามบรรทัดฐานของ
สังคมในขณะนั้น แต่ไม่ลงโทษผู้หญิงที่มีความประพฤติดีช่วยเหลือผู้อื่นอย่างยาจกซู ดังนั้น ถ้าความยุติธรรมคือความเป็น
กลาง ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เหตุใดการกระทำผิดอย่างเดียวกันเปาบุ้นจิ้นจึงตัดสินลงโทษผู้กระทำต่างกัน
เช่นนี้

ก่อนอื่นต้องขอบอกว่า ผู้เขียนมิได้มีอคติหรือตั้งแง่กับการตัดสินคดีของเปาบุ้นจิ้นแต่อย่างใด ในวัยเด็กผู้เขียน
จัดว่าเป็นแฟนละครของเปาบุ้นจิ้นคนหนึ่งก็ว่าได้ เพราะละครชุดเปาบุ้นจิ้นมักเป็นละครที่ออกอากาศในช่วงเย็น ซึ่งเป็น
เวลาที่หลายครอบครัวรับประทานอาหารเช้าและดูโทรทัศน์ร่วมกัน ผู้ใหญ่จึงเลือกเปิดละครน้ำดีสอดแทรกคุณธรรมอย่าง
เปาบุ้นจิ้นให้เด็กรับชมมากกว่าละครน้ำเน่าที่ออกอากาศในช่วงเวลาเดียวกัน ครอบครัวของผู้เขียนก็เป็นเช่นนั้น ผู้เขียนจึง
ได้รับชมละครชุดเปาบุ้นจิ้นมาตั้งแต่ยังเด็กและเชื่อว่ามีเด็กอีกหลายคนในเมืองไทยที่เติบโตมาพร้อมกับละครเรื่องนี้ หรือ
อย่างน้อยก็ต้องเคยผ่านหูผ่านตากันมาบ้าง เนื่องจากละครชุดเปาบุ้นจิ้นเองก็มีความโด่งดังอยู่ไม่น้อยในเมืองไทย เรียกได้
ว่าออกอากาศซ้ำให้ได้รับชมกันตั้งแต่รุ่นพ่อ รุ่นลูก ไปจนถึงรุ่นหลาน

ความเป็นเด็กทำให้ผู้เขียนไม่ตระหนักจิตใจต่อกระบวนการยุติธรรมของท่านเปาแห่งศาลโคฟงที่ผู้ใหญ่พร่ำสอน
ว่าเป็นขุนนางที่ดี ซื่อสัตย์ยุติธรรมเท่าใดนัก จนกระทั่งโตขึ้นและมีโอกาสได้เป็นนักเรียนกฎหมายการรับชมละครเรื่องนี้
อีกครั้ง ผู้เขียนกลับพบปัญหาหลายอย่างในการตัดสินคดีของเปาบุ้นจิ้นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรมที่ตัวเองเคยชื่นชอบเมื่อ
ครั้งในอดีต ตัวอย่างของแม่เล่ากู่ฉางอีและยาจกซูที่ยกขึ้นมาก่อนหน้านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความผิดปกติในการตัดสิน
คดีของเปาบุ้นจิ้น บทความชิ้นนี้จึงต้องการทำความเข้าใจกระบวนการสร้างความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้น โดยเลือกศึกษา
ผ่านประเด็นการลงโทษ เพื่อดูว่าความคิดในเรื่องการลงโทษของเปาบุ้นจิ้นตั้งอยู่บนฐานคิดของหลักการเช่นไร เพราะหาก
สามารถทำความเข้าใจความคิดที่อยู่เบื้องหลังความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้นในการลงโทษได้ ก็จะช่วยให้สามารถย้อนกลับ
มาทำความเข้าใจความคิดเกี่ยวกับเรื่องความยุติธรรมที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยได้เช่นกัน

2. การดำรงอยู่ของเปาบุ้นจิ้นในเมืองไทย

“เปาบุ้นจิ้น” คือชื่อที่คุ้นหูกันเป็นอย่างดีสำหรับผู้ชมละครโทรทัศน์เมืองไทย นับเป็นเวลาเกือบ 50 ปีแล้วที่
ภาพของท่านเปาแห่งศาลโคฟงไม่เคยห่างหายไปจากหน้าจอโทรทัศน์ การตัดสินคดีอันเฉียบขาดโดยไม่สนหน้าอินทร์หน้า
พรหมของเปาบุ้นจิ้น เป็นที่ชื่นชอบของผู้ชมละคร

ในประเทศไทยเรื่องราวของเปาบุ้นจิ้นปรากฏอยู่ในหลายรูปแบบทั้งวรรณกรรม ทีวี ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ โดยเปาบุ้นจิ้นในฐานะวรรณกรรมถูกเขียนขึ้นครั้งแรกสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2441 ในหนังสือชื่อ “เปาเล่งกุงอันเปาบุ้นจิ้น” แปลโดยนายหยองกรมทหารปืนใหญ่ มีเทียบวรรณเป็นบรรณาธิการ¹ หลังจากนั้นเรื่องราวของเปาบุ้นจิ้นก็มักเขียน นักแปล หรือนักศึกษา จัดทำเป็นภาษาไทยไว้หลายเล่ม² ช่วง พ.ศ. 2519 นิยายจีนกำลังภายในเป็นที่นิยมอย่างมากในเมืองไทย มีผู้ติดตามล้นหลามหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจึงลงทุนจ้าง น.นพรัตน์ นักแปลนิยายจีนชื่อดังมาแปลนิยายเป็นตอนๆ ลงในหนังสือพิมพ์รายวัน จนกลายเป็นจุดขายของหนังสือพิมพ์ส่งผลให้ยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในขณะนั้นจาก 4 แสนฉบับ ขยับขึ้นเป็น 6 แสนฉบับต่อวัน³ หนึ่งในนั้นมีการจัดทำเรื่องย่อละครชุดเปาบุ้นจิ้นที่ออกอากาศทางช่อง 3 รวมอยู่ด้วย จะเห็นว่าเปาบุ้นจิ้นในฐานะวรรณกรรมถูกแปลขึ้นโดยบุคคลหลากหลายกลุ่ม และถูกตีพิมพ์ตั้งแต่ในหนังสือพิมพ์รายวันไปจนถึงหนังสือแจกในงานทอดกฐิน ซึ่งเนื้อหาที่พิมพ์ออกมานั้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณงามความดีและความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้นในการตัดสินคดี รวมไปถึงการดำรงตนเป็นขุนนางที่ซื่อสัตย์ หนังสือบางเล่มยกย่องเปาบุ้นจิ้นในทำนองที่เป็นบุคคลต้นแบบซึ่งข้าราชการไทยควรเอาเป็นแบบอย่าง ทำให้ภาพลักษณ์ของเปาบุ้นจิ้นในงานวรรณกรรมไทยมักแฝงไปด้วยการสร้างค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์และความยุติธรรม

นอกจากนี้ มหรสพประเภทจิวและภาพยนตร์ยังมีการนำเรื่องราวของเปาบุ้นจิ้นมาแสดงหรือออกฉาย เพื่อเอาใจคนจีนพันทะเลในเมืองไทยที่ไม่สามารถฟังภาษาไทยได้อีกด้วย ย้อนกลับไปในช่วงที่ประเทศไทยเพิ่งเริ่มจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ มีเพียงช่อง 4 บางขุนพรหมและกองทัพบกช่อง 5 นั้น รายการที่ออกอากาศทั้งหมดไม่มีภาษาจีน แตกต่างจากรายการวิทยุที่มีการกระจายเสียงเป็นภาษาจีนและสำหรับคนจีนในบางสถานี โดยจะออกอากาศเพลง ข่าวสาร หรือจิว เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับคนจีนที่ไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ได้ คนจีนเหล่านี้จึงหันไปหาความบันเทิงอย่างอื่นที่ไม่ใช่โทรทัศน์ซึ่งตนเองสามารถเข้าใจและซาบซึ้งได้ง่ายกว่า ตัวอย่างเช่น จิว ช่วง พ.ศ. 2501 – พ.ศ. 2506 บริเวณเยาวราชศูนย์กลางของชาวจีนพระนครมีโรงจิวแต่จิวตั้งอยู่ถึง 4 – 5 โรงด้วยกัน เรื่องที่แสดงส่วนมากจะเป็นวรรณกรรมจีนที่รู้จักกันดี อย่าง สามก๊ก เปาบุ้นจิ้น ฯลฯ หลังจากนั้นเมื่อมีการนำภาพยนตร์จากฮ่องกงมาฉาย จิวก็เริ่มได้รับความนิยมน้อยลง ภาพยนตร์ฮ่องกงที่เข้าฉายในประเทศไทยขณะนั้นมีความหลากหลายอยู่มาก เช่น สามวีรบุรุษรบลิโป้ หยางกวยเพย เตียวเสี้ยน บูเช็กเทียน นางพญางูขาว ความรักในหอแดง ม่านประเพณี ฯลฯ ภาพยนตร์เหล่านี้ใช้ภาษาจีนกลาง แต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคสำหรับผู้ชมที่ฟังภาษาจีนกลางไม่ออก เนื่องจากมีบทบรรยายเป็นภาษาจีนกำกับไว้เอาใจชาวจีนแต่จิวซึ่งเป็นคนจีนกลุ่มใหญ่ที่สุดในประเทศไทยสมัยนั้น กระทั่ง พ.ศ. 2506 เริ่มมีการพากย์ภาพยนตร์เป็นภาษาจีนแต่จิว เช่น เรื่องเสียดียงเสียดียง จิกปังพะซิงกั้งไข่อ้วง เปาบุ้นจิ้นพบลิโหว เป็นต้น⁴ อาจกล่าวได้ว่า คนจีนพันทะเล

¹ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, *ตำนานหนังสือสามก๊ก*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2471) หน้า 18

² อาทิ เปาบุ้นจิ้นฉบับบริษัท สุรามหาคุณ จำกัด พิมพ์แจกในงานกฐินพระราชทาน ณ วัดดาวดึงสาราม ธนบุรี (2503), เปาบุ้นจิ้นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรม ฉบับสมบูรณ์ภาค 1 ภาค 2 แปลโดยสนิทภรณ์มิตร (2511), ตำนานเปาบุ้นจิ้นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรมแบบอย่างที่ข้าราชการไทยควรเอาอย่าง เขียนโดย หลีปางหงษ์ แปลโดย เรื่องซึ้งรักศรีอักษร (2531), เปาบุ้นจิ้น ฉบับสมบูรณ์ แปลโดย นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2538), 21 คดีดังของเปาบุ้นจิ้น แปลโดย อุดุลย์ รัตนมันแกม และอดิคม สวัสดิญาณ (2537), เปาบุ้นจิ้นชุด 4 เล่ม ของ เหลียงลีเทียน เล่ม 1 ตอน 15 คดีพิสดารของเปาบุ้นจิ้น (2537) แปลโดย อุดุลย์ รัตนมันแกม และอดิคม สวัสดิญาณ เล่ม 2 ตอนฟ้าพิโรธ เล่ม 3 ตอนรักคนละภพ เล่ม 4 ตอนประหารมังกร (2538) ทั้ง 3 เล่มนี้ แปลโดย น.นพรัตน์ ฯลฯ

³ มังกรหยก, น.นพรัตน์ *เจ้ายุทธจักรแห่งวงการยุทธจักรนิยายกำลังภายในของไทย*, สืบค้นวันที่ 7 กรกฎาคม 2560, จาก <http://jadedragon.net/translator-nor.html>

⁴ มิตรชัย กุลแสงเจริญ, *หนังสือพิมพ์ชิงเสียนเยอะเป่า : ภาพสะท้อนสังคมไทยในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2501 – 2506)*, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2548, หน้า 242 – 245

ในเมืองไทยเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เป่าบู้จิ้นฝิ่งรากลอยู่ในสังคมไทย ด้วยการนำวัฒนธรรมความบันเทิงแบบจีนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในความบันเทิงของไทย จากเดิมที่เป่าบู้จิ้นในรูปมหรสพเคยอยู่แค่ในกลุ่มคนจีนด้วยข้อจำกัดทางภาษา ต่อมาเมื่ออุตสาหกรรมละครโทรทัศน์ของไทยเล็งเห็นถึงโอกาสทางธุรกิจ จึงได้รับเอาวรรณกรรมจีนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจบันเทิง โดยมีการนำละครจีนกำลังภายในหลายเรื่องมาพากย์เสียงเป็นภาษาไทยและออกอากาศทางโทรทัศน์ ทำให้เรื่องราวเป่าบู้จิ้นถูกขยายพื้นที่ความรับรู้ไปสู่คนในสังคมอย่างกว้างขวางขึ้น

สื่อกระแสหลักที่ทำให้เป่าบู้จิ้นเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในเมืองไทยคงจะหนีไม่พ้นละครโทรทัศน์ ในระยะเวลา 46 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่มีการออกอากาศละครชุดเป่าบู้จิ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2517 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2561) จากสถิติการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เพียงช่องเดียว มีการออกอากาศละครชุดเป่าบู้จิ้นซ้ำถึง 5 ครั้งด้วยกัน⁵⁶

ตารางที่ 1 แสดงสถิติการออกอากาศละครชุดเป่าบู้จิ้นทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

ครั้งที่ 1	พ.ศ.2517	เป่าบู้จิ้น (Bao Qing Tian) เวอร์ชันปี 1974 สร้างโดยบริษัท จงหัวเตี้ยน ชื่อ ของไต้หวัน (Chinese Television System Inc. หรือ CTS) จำนวน 350 ตอน
ครั้งที่ 2	พ.ศ.2538	เป่าบู้จิ้น (Bao Qing Tian) เวอร์ชันปี 1993 สร้างใหม่โดยบริษัท จงหัวเตี้ยนชื่อ ของไต้หวันเช่นกัน มีทั้งหมด 41 คดี 236 ตอน
ครั้งที่ 3	พ.ศ.2549	เป่าบู้จิ้น (Bao Qing Tian) เวอร์ชันปี 1993
ครั้งที่ 4	พ.ศ.2554	เป่าบู้จิ้น (Bao Qing Tian) เวอร์ชันปี 1993
ครั้งที่ 5	พ.ศ.2558	เป่าบู้จิ้น (Bao Qing Tian) เวอร์ชันปี 1993

การปรากฏตัวครั้งแรกทางหน้าจอโทรทัศน์เมืองไทยของเป่าบู้จิ้นเวอร์ชันปี 1974 เมื่อ พ.ศ. 2517 เป็นที่ชื่นชอบของผู้ชมละครโทรทัศน์อย่างมาก โดยกระแสความนิยมต่อละครชุดเป่าบู้จิ้นขณะนั้นมีมากถึงขนาดที่มีการนำชื่อของเป่าบู้จิ้นไปตั้งเป็นชื่อสินค้าในครัวเรือนอย่างผงซักฟอกเป่าบู้จิ้น ด้วยการใส่สโลแกนว่า “ผงซักฟอกเป่าบู้จิ้น คุณภาพซื้อสัตย์ราคายุติธรรม” และยาสีฟันชื่อสัตย์ ผลิตภัณฑ์ทั้งสองต่างใช้ใบหน้าของนักแสดงนำซึ่งรับบทเป่าบู้จิ้นเป็นสัญลักษณ์ของสินค้า และได้ดึงเอาความเชื่อสัตย์และยุติธรรมของเป่าบู้จิ้นมาเป็นจุดขายของสินค้า ซึ่งก็ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคเป็นอย่างดีเช่นกัน

หลังจากนั้นใน พ.ศ. 2538 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้มีการนำละครชุดเป่าบู้จิ้นในเวอร์ชันปี 1993 มาออกอากาศ แน่แน่นอนว่าชื่อของเป่าบู้จิ้นยังคงดึงดูดผู้ชมละครได้เป็นอย่างดี ทำให้ละครชุดเป่าบู้จิ้นเวอร์ชันใหม่นี้ได้รับความนิยมจากผู้ชมละครโทรทัศน์เมืองไทยอีกครั้ง และมีการนำกลับมาออกอากาศซ้ำอีกถึง 3 ครั้งด้วยกัน คือ พ.ศ. 2549, พ.ศ. 2554 และล่าสุด พ.ศ. 2558 สถิติการออกอากาศซ้ำเช่นนี้เป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ละครชุดเป่าบู้จิ้นสามารถเข้าถึงผู้ชมละครโทรทัศน์จำนวนมากได้

⁵ เป่าบู้จิ้น (ละครโทรทัศน์ พ.ศ. 2536), ใน วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ระบบออนไลน์ : [https://th.wikipedia.org/wiki/เป่าบู้จิ้น_\(ละครโทรทัศน์_พ.ศ._2536\)](https://th.wikipedia.org/wiki/เป่าบู้จิ้น_(ละครโทรทัศน์_พ.ศ._2536)) สืบค้นวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561

⁶ บทความชิ้นนี้เลือกศึกษาเฉพาะละครชุดเป่าบู้จิ้น (Bao Qing Tian) เวอร์ชันปี 1993 ที่ออกอากาศทางไทยทีวีสีช่อง 3 เท่านั้น เนื่องจากเป็นเวอร์ชันที่ออกอากาศบ่อยที่สุดในเมืองไทย

3. การสร้างให้เป่าบู้เงินเป็นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรม

เนื้อเรื่องของละครชุดเป่าบู้เงินเล่าถึงการตัดสินใจอันเฉียบขาดของเป่าบู้เงิน และผู้ช่วยอีก 6 คน คือ องครักษ์วังหลวงชั้น 4 จันเจา เลขานุการกงขุนเชอ เจ้าพนักงานตำรวจ 4 นาย ได้แก่ หวังเฉา, หม่าฮั่น, จางหลง และจ้าวหู โดยเรื่องราวทั้งหมดเกิดขึ้นในรัชสมัยฮ่องเต้ซ่งเถียนจงแห่งราชวงศ์ซ่งเหนือ เป่าบู้เงินเป็นเจ้าของเมืองไคฟงและเป็นผู้พิพากษาศาลไคฟงตัดสินคดีความยุติธรรมให้แก่ราษฎร

ในละครชุดเป่าบู้เงินเรามักจะได้ยินหลักการที่ว่า “กษัตริย์ทำผิดโทษเท่าสามัญ”⁷ เสมอ หลักการนี้เป็นหลักการสำคัญที่เป่าบู้เงินยึดถือในการตัดสินคดี ไม่ว่าจะผู้ใดเมื่อกระทำความผิดกฎหมายแล้วจะต้องได้รับโทษทัณฑ์เสมอกัน แม้หลายคดีที่เป่าบู้เงินต้องต่อสู้กับบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า อย่างบรรดาเหล่าเชื้อพระวงศ์ หรือขุนนางด้วยกัน แต่เป่าบู้เงินและคนของศาลไคฟงก็หาได้เกรงกลัวไม่ ช่วยกันสืบหาพยานหลักฐานและนำตัวคนผิดมาลงโทษได้สำเร็จทุกคดีไป นอกจากนี้การตัดสินคดีของเป่าบู้เงินไม่ได้จำกัดอยู่แค่เมืองไคฟงเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงในเมืองอื่นๆ เป่าบู้เงินก็พร้อมที่จะเดินทางไปช่วยเหลือหากมีความยุติธรรมเกิดขึ้น จนราษฎรต่างยกย่องให้เป่าบู้เงินเป็นผู้ทรงธรรม คดีความที่ท่านเป่าตัดสินนั้นต่างได้รับการยอมรับว่าบริสุทธิ์ยุติธรรมจนเป็นที่กล่าวขานไปทั่วแผ่นดิน

เนื้อหาของละครอ้างอิงจากเรื่องเล่า (narrative) ของบุคคลซึ่งมีตัวตนจริงในทางประวัติศาสตร์ขยายรวมกับเรื่องแต่ง (fiction) เพื่อความสนุกสนานของละคร ทำให้ละครชุดเป่าบู้เงินได้รับความนิยมต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน ตอกย้ำให้เป่าบู้เงินกลายเป็นภาพจำของผู้พิพากษาที่ซื่อสัตย์ยุติธรรม จากการรับชมละครชุดเป่าบู้เงินทั้ง 41 คดี 236 ตอน ผู้เขียนสังเกตว่า ในแต่ละคดีของละครจะมีกระบวนการสร้างให้เป่าบู้เงินเป็นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรม โดยเกือบทุกคดีจะต้องมีการพูดถึงเป่าบู้เงินในทำนองที่ว่าท่านเป่าเป็นผู้ทรงธรรม, ตัดสินคดีด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม, เป็นที่พึ่งของประชาชน ฯลฯ ตัวอย่าง

ตารางที่ 2 ตัวอย่างคำพูดที่แสดงถึงความเป็นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรมของเป่าบู้เงิน

คดีนางพญาเงือก	ฮ่องเต้: ท่านราชครู ท่านเป่าทำงานมา 10 กว่าปี เป็นคนรู้จักแยกแยะดีชั่ว ไม่ปล่อยคนโดยพลการหรอก
คดีนางพญาเงือก	จันเจา: คุณหนูจิ้น แผ่นดินนี้ไม่มีจันเจาได้ แต่ขาดเป่าบู้เงินไม่ได้นะ
คดีสับเปลี่ยนองค์ชาย	ก๊ว กงกง: ดินนี้ไม่ใช่ของข้าก๊วหวาย แล้วก็ไม่ใช่ของเป่าบู้เงินด้วย แต่เป็นของสกุลจ้าว ตอนนี้อยู่สามารถค้าจุกบัลลังก์ให้แผ่นดินอยู่สงบได้ ไม่ใช่ฝีมือของข้าหรือว่าท่านอ่อง แต่เป็นของเป่าบู้เงิน
คดีกระบองวิเศษ	อำมาตย์หวัง: แผ่นดินนี้จะหาใครที่ไม่กลัวคนเหมือนกับท่านได้ละท่านเป่า ไม่ว่าขุนนางน้อยใหญ่ท่านกล้าชนไม่เลือกทั้งนั้น
คดีพิณมรณะ	ไซ้อี้เอียน: สวรรค์ไม่ตัดทางคนดี มีท่านเป่าอยู่เขาต้องตัดสินคดีใหม่แน่นอนคะ
คดีดวงใจแม่	หยางหลี่ซื่อ: ท่านเป่าเป็นผู้ทรงธรรม ต้องเข้าใจความทุกข์ของข้า เขาต้องมานี่แน่
คดีชีวนิยายสะใภ้ยอดกตัญญู	จางซ่งเตอ: เหตุการณ์อย่างข้าแบบนี้ มีเพียงคนเดียวเท่านั้นที่ช่วยได้ เป่าบู้เงิน ได้ข่าวว่าถ้าเป็นคดียุติธรรมถึงมือเขาเมื่อไหร่ ทุกอย่างก็จะเปิดเผย
คดีอ่างผีสิง	วิญญานหลี่ฮ่าว: ได้ข่าวว่าท่านเป่าเที่ยงธรรมตัดสินได้สามโลก จึงอยากให้ท่านพาไปพบเขาหน่อย เพื่อร้องเรียนต่อหน้า

⁷ ละครชุดเป่าบู้เงิน ตอน ราชบุตรเขยจำโหด

คดีประหารมังกร	หลิวเอ้อ (เด็ก): ข้าจะเป็นขุนนางที่ดีเหมือนท่าน (เป่าจิ้นจิ้น) ไม่รังแกราษฎรเหมือนคนอื่น วันหลังท่านสอนขุนนางดีเยอะๆ สิครับ ราษฎรจะได้ภูมิใจ ไม่ต้องคอยตำว่าพวกขุนนางอีก ไฉน
----------------	---

ความยุติธรรมของเป่าจิ้นจิ้นเป็นที่รับรู้และยกย่องโดยทั่วกันตั้งแต่ฮ่องเต้ ขุนนาง ราษฎร ไปจนถึงกษัตริย์วิญญูญาณ ละครสร้างให้เป่าจิ้นจิ้นกลายเป็นความหวังของกระบวนการยุติธรรมในขณะนั้นที่ไม่ว่าคนหรือผี เมื่อได้รับความไม่เป็นธรรมก็ต่างต้องการให้ท่านเป่าช่วยเหลือ แง่หนึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการตัดสินใจคดีของเป่าจิ้นจิ้นมีชื่อเสียงไปสามโลก ไม่จำกัดอยู่เฉพาะแค่โลกมนุษย์เท่านั้น ถึงขนาดที่ว่าขุนนางคนหนึ่งเคยทูลต่อฮ่องเต้ว่า “ราชวงศ์ฮั่นไม่มีเฉาซู่ได้ แต่ฝ่าบาทจะขาดเป่าจิ้นจิ้นไม่ได้เด็ดขาด”⁸ ภาพในละครตอกย้ำให้เป่าจิ้นจิ้นเป็นเสาหลักของกระบวนการยุติธรรมแห่งยุคสมัย คู่บารมีฮ่องเต้เหวินจง

ความเป็นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรมของเป่าจิ้นจิ้นทำให้คนจีนเรียกเป่าจิ้นจิ้นด้วยความยกย่องว่า “เป่าชิงเทียน” (Bao Qing Tian) ความจริงชื่อละครชุดเป่าจิ้นจิ้นที่เราเข้าชมกันทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 นั้น หากอ่านออกเสียงตามภาษาจีนแล้วก็อ่านว่าเป่าชิงเทียนเช่นกัน ส่วน เป่าจิ้นจิ้น เป็นชื่อตามเสียงในภาษาถิ่นจีนแต้จิ๋ว⁹

รูปภาพที่ 1 ชื่อละครชุดเป่าจิ้นจิ้นที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 จริงๆ แล้วอ่านว่า “เป่าชิงเทียน”

อาจารย์วรศักดิ์ มหัทธโนบล เคยวิเคราะห์เรื่องชื่อเป่าชิงเทียนไว้ว่า เป่า มาจากชื่อสกุลของเป่าจิ้นจิ้น ส่วน ชิงเทียน เป็นภาษาจีนกลางแปลว่า ฟ้าใส หากตีความตามคำไทยร่วมสมัยแล้ว ชิงเทียน ในที่นี้น่าจะแปลว่า โปร่งใส ซึ่งหมายถึง ความบริสุทธิ์ยุติธรรม เป็นการตั้งชื่อเพื่อสะท้อนถึงการงานในชีวิตจริงของเป่าจิ้นจิ้น¹⁰ ในยุคสมัยต่อมามีการนำคำว่า ชิงเทียน ไปใช้เรียกข้าราชการที่ชื่อสัตย์ยุติธรรมตามอย่างเป่าชิงเทียน อาทิ ไฮรุ่ย (Hai Rui) ผู้พิพากษาสมัยราชวงศ์หมิง ทำงานด้วยความซื่อสัตย์จนถูกยกย่องว่าเป็น ไฮชิงเทียน เป็นต้น

⁸ คดีลับเปลี่ยนองค์ชาย

⁹ ถาวร สิกขโกศล (2550), เป่าจิ้นจิ้นกับวัฒนธรรมชื่อของคนจีน ใน ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 28 ฉบับที่ 7 พฤษภาคม 2550, หน้า 162

¹⁰ มติชนสุดสัปดาห์, วรศักดิ์ มหัทธโนบล : เรื่องจริงของเป่าจิ้นจิ้น (7), สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2561, จาก

https://www.matichonweekly.com/culture/article_13374

ส่วนคนไทยเองจากการที่เราเข้าชมละครชุดเปาบุ้นจิ้นกันมาเกือบ 50 ปี ประกอบกับภาพชีวิตของเปาบุ้นจิ้นที่ถูกถ่ายทอดออกมาผ่านละคร ดูราวกับว่าเป็นชีวิตตัวอย่างของผู้พิพากษาที่มีความซื่อสัตย์และยุติธรรม ทำให้ละครเรื่องนี้ได้ทำหน้าที่บ่มเพาะความคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมชุดหนึ่งไว้ในสังคมไทย จนเกิดเป็นการผลิตซ้ำค่านิยมทางความคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมตามแบบฉบับเปาบุ้นจิ้นในละครโทรทัศน์ขึ้น ตัวอย่างเช่น มีการเรียกผู้พิพากษาที่มีความประพฤติไปในลักษณะที่เป็นคนดีและมีความยุติธรรมว่า “ท่านเปา” เพื่อเป็นการยกย่อง อาทิ สัญญา ธรรมศักดิ์ ขณะที่เป็นผู้พิพากษาศาลฎีกาได้ตัดสินคดีกินป่า¹¹ หลังจากการตัดสินคดีนี้ถูกตั้งฉายาให้เป็น เปาบุ้นจิ้นของเมืองไทย¹² เนื่องจากตัดสินคดีโดยยึดมั่นในความถูกต้องตามหลักการของผู้พิพากษา โดยไม่เกรงกลัวต่ออำนาจทางการเมืองของรัฐบาลคณะรัฐประหารของจอมพลถนอม กิตติขจร ในขณะนั้น ตัดสินลงโทษจำคุกพลเอกสุรจิต จารุเศรณี ผู้บริหารระดับสูงของประเทศเป็นเวลา 15 ปี สัญญาจึงถูกยกย่องว่าเป็นคนดีที่มีความยุติธรรม

ต้องยอมรับว่า เรื่องเล่าจากละครชุดเปาบุ้นจิ้นทำงานได้เป็นอย่างดีเหนือกาลเวลาและวัฒนธรรม ทำให้เรื่องราวของเปาบุ้นจิ้นยังคงเป็นที่กล่าวถึงและยกย่องกันอยู่จนถึงทุกวันนี้ในสังคมไทย แต่ประเด็นคือ เรยกย่องเปาบุ้นจิ้นกันโดยที่ไม่เคยรู้ว่าเหตุใดเปาบุ้นจิ้นจึงตัดสินคดีเช่นนั้น หรืออะไรเป็นหลักการที่อยู่เบื้องหลังความคิดเรื่องความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้น บทความชิ้นนี้จึงพยายามนำละครชุดเปาบุ้นจิ้นมาสนทนากับแนวคิดขงจื้อ เพื่อค้นหาหลักการที่อยู่เบื้องหลังความเรียงการลงโทษของเปาบุ้นจิ้น

4. เปาบุ้นจิ้นกับแนวคิดขงจื้อ

สังคมจีนสมัยโบราณในยุคราชวงศ์ชงการที่บุคคลที่จะเข้าเป็นข้าราชการได้นั้น ต้องผ่านการสอบวัดระดับความรู้ครั้งสำคัญที่เรียกว่า การสอบจอหงวน ซึ่งการสอบจอหงวนนี้มีมานานนับพันปีแล้ว โดยข้อสอบเพื่อคัดเลือกบุคคลเป็นข้าราชการของราชสำนักจีนขณะนั้นเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับปรัชญาของสำนักขงจื้อ (ขงจื้อ) และวรรณคดีจีน¹³ กฎหมายจีนโบราณจึงตกอยู่ภายใต้ค่านิยมของลัทธิขงจื้อมากกว่า 2,000 ปี นับตั้งแต่ราชวงศ์ฮั่นเป็นต้นมา

ปรัชญาของสำนักขงจื้อ (confucius school) มี ขงจื้อ เป็นผู้นำทางความคิด ได้รับการเผยแพร่ไปทั่วแว่นต่าง ๆ ในเมืองจีน จนกลายเป็นคำสอนที่มีอิทธิพลต่อปรัชญาการปกครองและกฎหมายจีนโบราณตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น แนวคิดของขงจื้อในการปกครองบ้านเมืองจะประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ 2 ประการด้วยกัน คือ การใช้ ฝ่า (fa) หรือกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่มีการกำหนดโทษอาญารุนแรง และการใช้ หลี (li) หรือกฎแห่งจารีต ขงจื้อเน้นหนักไปที่การใช้กฎแห่งจารีตเป็นแนวทางในการปกครองและควบคุมความประพฤติของผู้คนในสังคม ซึ่งจารีตในที่นี้หมายถึงกฎเกณฑ์แห่งพฤติกรรมอันเหมาะสมตามสถานภาพทางสังคม มิใช่คำสั่งจากผู้มีอำนาจในบ้านเมือง แต่เป็นจารีตที่มาจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของผู้คน มีรากฐานมาจากความสัมพันธ์เชิงครอบครัวเป็นพื้นฐาน กฎแห่งจารีตของขงจื้อจึงมีองค์ประกอบทางศีลธรรมรวมอยู่ด้วย¹⁴

¹¹ คดีกินป่าเป็นคดีอื้อฉาวที่โด่งดังช่วง พ.ศ. 2510 เกิดกรณีพิพาทระหว่างพลเอกสุรจิต จารุเศรณี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ถูกนายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ กรรมการบริษัท บุญฤกษ์ จำกัด ฟ้องข้อหาทุจริตในหน้าที่และรับสินบน เนื่องจากหลอกลวงให้เข้าพื้นที่ป่าสงวนจำนวน 100,000 ไร่

¹² วิมลพรรณ ปีตธวัชชัย, สัญญา ธรรมศักดิ์ คนของแผ่นดิน, (กรุงเทพฯ : กองทุนศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์, 2546) หน้า 131 – 142

¹³ อาร์ม ตั้งนิรันดร, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายจีน, (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2557) หน้า 34 - 35

¹⁴ เรื่องเดียวกัน., หน้า 24 - 25

โครงสร้างของสังคมจีนโบราณตามแนวทางของขงจื้อได้จัดแบ่งความสัมพันธ์ของบุคคลออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ บิดามารดา – บุตร, สามี – ภรรยา, พี่ – น้อง, เพื่อน – เพื่อน และผู้ปกครอง – ผู้ใต้ปกครอง¹⁵ ลัทธิขงจื้อจะเน้นไปที่ความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยเฉพาะการบ่มเพาะเรื่องความกตัญญูเป็นพื้นฐานก่อนการปลูกฝังคุณธรรมอย่างอื่น ขงจื้อสอนว่าเด็กที่มีคุณธรรมเรื่องความกตัญญูต่อบิดามารดา สามารถพัฒนาไปสู่การเคารพคนที่อายุมากกว่าในชุมชน และขยายออกไปเป็นความใส่ใจคนอื่นในสังคมที่ไม่ใช่ญาติพี่น้องหรือคนรู้จักของตนเองได้ เป็นการสอนให้คนมีสำนึกเรื่องรับผิดชอบต่อบิดามารดาในสังคมมากกว่าแค่การคิดถึงเพียงครอบครัวหรือชุมชนของตนเอง เรียกว่ากระบวนการบ่มเพาะ (cultivate)¹⁶

คำสอนของขงจื้อเกี่ยวกับความยุติธรรม ขงจื้อเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถพื้นฐานในการรับรู้ว่าจะอะไรคือความยุติธรรม และในการบ่มเพาะสำนึกเรื่องความยุติธรรม (sense of justice) นั้นจะต้องผูกติดอยู่กับสิ่งที่เรียกว่ามนุษยธรรม (Ren (เหริน)) เพราะสองสิ่งนี้เป็นความรู้สึกที่เชื่อมโยงบุคคลกับคนอื่นในสังคม นำไปสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับความยุติธรรม ขงจื้อเน้นว่าการจะตัดสินเหตุการณ์ให้เกิดความยุติธรรมได้ ต้องเข้าใจสถานการณ์ของเขาเสียก่อนและคำนึงถึงความรู้สึกของคนในสังคม คำสอนเรื่องความยุติธรรมของขงจื้อจึงมิใช่ทฤษฎีเกี่ยวกับความยุติธรรม แต่เป็นการสนทนาเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องความยุติธรรม (concept of justice) ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป โดยมีคุณธรรมเรื่องความกตัญญูและรับผิดชอบต่อสังคมเป็นพื้นฐาน ความสัมพันธ์ของครอบครัวและสังคมจึงมาคู่กัน โดยเริ่มจากคุณธรรมภายในครอบครัวพัฒนาไปสู่รัฐ และผู้ปกครองที่ดีก็ควรมีคุณธรรมแผ่ลงมาสู่ประชาชนด้วยเช่นกัน¹⁷

ตามคำสอนของขงจื้อผู้ปกครองที่ดีควรใช้กฎแห่งจารีต (หลี่) ควบคู่กับมนุษยธรรม (เหริน) ในการควบคุมสังคมส่วนรวม คือสอนให้คนปฏิบัติตามกฎแห่งจารีตและรักเพื่อนมนุษย์ตามอย่างเหริน ด้วยการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ปฏิบัติต่อผู้อื่นในสิ่งที่ไม่ต้องการให้เขาปฏิบัติต่อเรา

“ไม่ใช่หลี่อย่ามอง ไม่ใช่หลี่อย่าฟัง ไม่ใช่หลี่อย่าพูด ไม่ใช่หลี่อย่าทำ”¹⁸

“สิ่งใดตนไม่ปรารถนา สิ่งนั้นอย่าทำกับผู้อื่น”¹⁹

อย่างไรก็ตาม แม้ขงจื้อจะไม่มุ่งเน้นให้ใช้กฎหมายบังคับควบคุมผู้คน แต่ขงจื้อก็ไม่ปฏิเสธการลงโทษบุคคลในกรณีที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

มีคนถามขงจื้อว่า

“คิดอย่างไรกับหลักที่ว่า ให้ตอบแทนการล่วงละเมิดด้วยคุณธรรม” ขงจื้อตอบว่า “ถ้าเช่นนั้น จะตอบแทนคุณธรรมด้วยอะไรเล่า จึงตอบแทนการล่วงละเมิดด้วยความตรง และตอบแทนคุณธรรมด้วยคุณธรรม”²⁰

¹⁵ สุวรรณมา สถาอานันท์, หลุนอี่วี่ : ขงจื้อสนทนา, หน้า 26.

¹⁶ Erin M. Cline, Two Senses of Justice: Confucianism, Rawls, and Comparative Political Philosophy, In A Journal of Comparative Philosophy, December 2007, Volume 6, Issue 4, pp 367

¹⁷ Ibid., pp 367 – 380.

¹⁸ หลุนอี่วี่ เล่มที่ 12 บทที่ 1

¹⁹ หลุนอี่วี่ เล่มที่ 12 บทที่ 2

²⁰ หลุนอี่วี่ เล่มที่ 14บทที่ 36

ตามคำสอนนี้สำหรับขงจื้อแล้วความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่อาจตอบแทนได้ด้วยคุณธรรมหรือความเมตตา ความผิดจำต้องถูกชดใช้ด้วยความยุติธรรม ผู้ใดทำผิดก็ต้องถูกลงโทษเพื่อให้สมกับความผิด ขงจื้อไม่ได้สอนให้มนุษย์ละเว้นการลงโทษ และยืนยันว่าคนผิดจำเป็นต้องได้รับการลงโทษ²¹ แต่ความคิดเรื่องการลงโทษในปรัชญาของจื้อเป็นเพียงการแก้ไขเยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำที่ไม่ปรารถนาอันเกิดจากความผิดของผู้อื่นเท่านั้น

“จี้คังจื่อถามขงจื้อเกี่ยวกับการปกครอง “หากต้องประหารคนฉ้อฉลเพื่อปกป้องผู้อยู่ในทำนองคลองธรรม ท่านจะว่าอย่างไร” ขงจื้อตอบว่า “เหตุใดการปกครองจึงต้องใช้การประหารด้วยเล่า หากท่านต้องการสิ่งที่ดี ประชากรก็จะดีเอง คุณธรรมของวิญญูชนเป็นเสมือนลม คุณธรรมของเสี่ยวเหรินเสมือนยอดหญ้า สายลมอยู่บนยอดหญ้า ยอดหญ้าย่อมล้มตาม”²²

แนวคิดของขงจื้อต่อโทษประหารตามคำสอนนี้จะเห็นว่า ขงจื้อไม่เห็นด้วยกับการปกครองที่ใช้โทษประหารเป็นเครื่องมือในการควบคุมคนในสังคม ขงจื้อเปรียบเทียบว่าคุณธรรมของวิญญูชนที่ดีเปรียบเสมือนกับสายลม ขณะที่คุณธรรมของคนเลวตามเสี่ยวเหริน²³เสมือนยอดหญ้า สังคมที่มีคนดีมากกว่าคนเลว ย่อมทำให้ความเลวทรามที่มีเสื่อมสภาพโอนอ่อนไปตามความดี การปกครองโดยทำให้คนเป็นคนดีจึงสำคัญกว่าการปกครองโดยทำให้คนกลัว

การลงโทษจึงมิใช่หนทางหลักสำหรับการขัดเกลาผู้คนของผู้ปกครอง เพราะตามแนวทางของขงจื้อนั้นกฎแห่งจารีตและมนุษยธรรมต่างหากที่ถือเป็นคุณธรรมหลักที่ผู้ปกครองที่ดีควรใช้ในการปกครองผู้คนในสังคม

“ถ้าผู้นำประชากรโดยใช้กลไกรัฐ สร้างระเบียบโดยใช้บทลงโทษ ประชากรจะทำตามแต่จะไร้ความละเอียด

ถ้าผู้นำประชากรด้วยคุณธรรม สร้างระเบียบด้วยจารีต ประชากรจะมีความละเอียดแล้วยังอยู่ในกรอบอีกด้วย”²⁴

ขงจื้อไม่เห็นด้วยกับการใช้บทลงโทษเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาผู้คน เนื่องจากการกระทำเช่นนั้นแม้จะทำให้ผู้คนเกรงกลัวการกระทำผิดที่จริง แต่พวกเขาจะไม่เกิดความละเอียดใส่ใจ และเป็นไปได้ว่าหากบทลงโทษหรือกฎหมายคลายความเข้มงวดลงเมื่อใด หรือมีช่องทางที่จะกระทำผิดได้โดยไม่ต้องรับโทษ ผู้คนก็พร้อมจะกระทำความผิดนั้นอีก แต่การใช้กฎแห่งจารีตและมนุษยธรรมขัดเกลาผู้คนแทนการใช้กฎหมายและการลงโทษ จะทำให้ผู้คนเกิดความละเอียดใส่ใจและไม่กระทำความผิดอีกแม้จะมีโอกาส²⁵

ประเด็นต่อมาคือ แนวคิดของขงจื้อมีความสัมพันธ์กับเป่าบู้จิ้นอย่างไรนั้น ดังที่กล่าวไปแล้วว่า ชำราชากรจีนสมัยราชวงศ์ซ่งล้วนต้องผ่านการสอบจอหงวน เป่าบู้จิ้นเองก่อนจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้พิพากษาศาลไคฟงก็ได้ผ่านขั้นตอน

²¹ ปิยฤดี ไชยพร, *แนวคิดเรื่องความยุติธรรมในปรัชญาของขงจื้อ* ใน สุวรรณา สถาอานันท์ บรรณาธิการ, *ชุดรวมบทความเล่มที่ 21 ความเรียงใหม่หรือสร้างปรัชญาตะวันออก*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547) หน้า 375 - 376

²² หลุนอี่ว เล่มที่ 12 บทที่ 19

²³ เสี่ยวเหรินตามหลุนอี่วนั้นเปรียบเสมือนพฤติกรรมของคนเลวประเภทต่างๆ เช่น คนยโส คนโง่เขลา คนฉ้อฉล ฯลฯ อ้างอิงจาก สุวรรณา สถาอานันท์, *หลุนอี่ว : ขงจื้อสนทนา*, (กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊ก, 2554) หน้า 31 - 33

²⁴ หลุนอี่ว เล่มที่ 2 บทที่ 3

²⁵ อ้างแล้ว, *แนวคิดเรื่องความยุติธรรมในปรัชญาของขงจื้อ*, หน้า 384 - 385

การสอบจอหงวนตามตำราขงจื้อมาเช่นกัน เมื่อ ค.ศ. 1027 เปาบุ้นจิ้นในวัย 28 ปีสอบเป็นบัณฑิตชั้นจิ้นชื่อได้สำเร็จ²⁶ ผู้ที่สอบได้ในชั้นจิ้นชื่อทุกคนจะต้องเข้าสอบต่อหน้าพระพักตร์ฮ่องเต้ บางครั้งฮ่องเต้จะเป็นผู้สอบสัมภาษณ์บัณฑิตชั้นจิ้นชื่อด้วยตนเอง คนที่สอบผ่านในชั้นตอนสุดท้ายนี้ได้เป็นจอหงวน ส่วนใหญ่จะมีเพียงไม่เกิน 2 คน หลังสอบได้เป็นบัณฑิตชั้นจิ้นชื่อแล้วเปาบุ้นจิ้นได้เข้ารับราชการเป็นขุนนางในตำแหน่งผู้พิพากษาและผู้ว่าราชการตามลำดับ เมื่อรับราชการเป็นขุนนางได้ระยะหนึ่งก็จำเป็นต้องลาออกไปดูแลบิดามารดาที่บ้านเกิด เนื่องจากบิดามารดามีอายุมากแล้วและไม่ยอมย้ายมาอยู่กับตน ในอดีตขุนนางจิ้นบุตรสามารถลาออกจากงานมาดูแลบุพการีได้ เพราะราชสำนักจิ้นให้ความสำคัญกับเรื่องความกตัญญูเป็นอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้นหากขุนนางคนใดถูกจับได้ว่าอกตัญญูต่อบุพการีจะถือว่าเป็นความผิดอีกด้วย เปาบุ้นจิ้นลาออกไปดูแลบิดามารดาพร้อม 10 ปี เมื่อบิดามารดาเสียชีวิตลงจึงได้กลับเข้ารับราชการอีกครั้ง²⁷ ความกตัญญูเป็นสิ่งที่เปาบุ้นจิ้นยึดถือปฏิบัติ และอาจกล่าวได้ว่าความกตัญญูยังเป็นสิ่งสำคัญที่เปาบุ้นจิ้นใช้ในการควบคุมความประพฤติคนในสังคมอีกด้วย ดังที่หลายตอนในละครชุดเปาบุ้นจิ้นมีการนำเสนอคติความที่เกี่ยวข้อกับความกตัญญูให้เห็น

ในละครชุดเปาบุ้นจิ้นหากโจทก์หรือจำเลยมีความประพฤติไปในทางกตัญญูแล้ว มักได้รับความเห็นใจจากเปาบุ้นจิ้น หรือได้รับการวินิจฉัยคดีเป็นไปในทางที่ผ่อนปรน ถึงแม้ว่าเปาบุ้นจิ้นจะมีมนุษยธรรมเห็นใจผู้อื่นตามหลี่และเหรินแล้ว แต่ว่าเรื่องการลงโทษของเปาบุ้นจิ้นในละครนั้นค่อนข้างขัดแย้งกับแนวคิดของขงจื้อที่ไม่ต้องการใช้บทลงโทษทางอาญาควบคุมสังคม ประวัติศาสตร์จีนมีการบันทึกไว้ว่า ตลอดระยะเวลา 30 ปีที่เปาบุ้นจิ้นดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา มีขุนนางชั้นผู้ใหญ่ถูกลงโทษ ปลดจากราชการ หรือถูกประหารชีวิตไม่ต่ำกว่า 32 คน²⁸ ในแง่นี้ทำให้เห็นว่าการชดเชลาผู้คนด้วยหลักแห่งจารีตมิได้ถูกเปาบุ้นจิ้นหยิบยกมาใช้เป็นเครื่องมือในควบคุมคนในสังคมมากเท่ากับการลงโทษทางอาญาที่รุนแรง สะท้อนออกมาเป็นบทละคร วรรณกรรม หรือเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตการทำงานของเปาบุ้นจิ้น ที่ใช้เครื่องประหารชีวิตเป็นเครื่องมือในการลงโทษผู้กระทำผิด

5. แนวทางการลงโทษในละครชุดเปาบุ้นจิ้น

คติความส่วนใหญ่ที่ขึ้นสู่ศาลไคฟงในละครชุดเปาบุ้นจิ้นเป็นคดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับหน้าที่ของบรรดาขุนนางกังฉินทั้งหลาย โดยคู่ความในคดีแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ เชื้อพระวงศ์ ขุนนาง และราษฎร ทั้งนี้ ละครชุดเปาบุ้นจิ้นมีการลงโทษผู้กระทำผิดหลายรูปแบบด้วยกันตั้งแต่โทษปรับ โยบ จำคุก เนรเทศ ประหารชีวิต ฯลฯ แต่การลงโทษที่ถูกหยิบยกมาใช้บ่อยที่สุดคงหนีไม่พ้นโทษประหาร

5.1 โทษประหาร

โทษประหารชีวิตเป็นโทษทัณฑ์ที่รุนแรงที่สุด และถูกใช้บ่อยครั้งในบรรดาโทษทัณฑ์ทั้งหมด ละครชุดเปาบุ้นจิ้นมีวิธีการประหารชีวิตโดยการใช้เครื่องประหารหัวสัตว์ต่างๆ ซึ่งมีใบมีดขนาดใหญ่ ตัดศีรษะผู้กระทำผิด เครื่องประหาร

²⁶ ระบบการศึกษาของจีนในสมัยโบราณมีการแบ่งการศึกษาในระดับอุดมศึกษาออกเป็น 3 ระดับ โดยเริ่มจากระดับแรกเป็นการสอบไล่ในระดับจังหวัด ผู้ที่สอบผ่านจะได้เป็นบัณฑิตชั้นฉิวไฉ่เทียบเท่าบัณฑิตปริญญาตรี ต่อมาหากสามารถสอบผ่านระดับมณฑลอีก จะได้เลื่อนชั้นเป็นบัณฑิตชั้นฉิวเหวินเทียบเท่ามหาบัณฑิตปริญญาโท และถ้าสอบผ่านระดับเมืองหลวง ก็จะได้เป็นบัณฑิตชั้นจิ้นชื่อเทียบเท่าดุษฎีบัณฑิตปริญญาเอก ในชั้นนี้เองผู้ที่สอบได้ที่ 1 จะถูกเรียกว่า จอหงวน เปรียบได้กับการได้เกียรตินิยมเหรียญทอง อ้างอิงจาก วรศักดิ์ มัทธโนบล, คำจิ้นสยาม ภาพสะท้อนปฏิสัมพันธ์ไทย – จีน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2555) หน้า 147 - 149

²⁷ มติชนสุดสัปดาห์, วรศักดิ์ มัทธโนบล, เรื่องจริงของเปาบุ้นจิ้น ตอนที่ 2, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561, จาก https://www.matichonweekly.com/featured/article_9394

²⁸ หวาง เฟิง, แลหลังประวัติศาสตร์จีน เทียบ 2 ภาษาจีน – ไทย, (เชียงใหม่ : เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์) หน้า 194

ของศาลไคฟงจะแยกออกเป็น 3 ประเภท ตามสถานะทางชนชั้นของผู้กระทำความผิด ได้แก่ เครื่องประหารหัวมังกร สำหรับการสำเร็จโทษกษัตริย์และเชื้อพระวงศ์ เครื่องประหารหัวพยัคฆ์สำหรับขุนนาง และเครื่องประหารหัวสุนัขสำหรับราษฎร ถึงแม้ว่าเครื่องประหารชีวิตของเปาบุ้นจิ้นทั้ง 3 หัว จะผูกโยงกับสถานะทางชนชั้นของคู่ความ แต่ในการตัดสินคดี เปาบุ้นจิ้นระบุว่าตนเองยึดถือหลักการที่ว่า “กษัตริย์ทำผิดโทษเท่าสามัญ”²⁹ เมื่อมีความผิดเกิดขึ้นแล้วกฎหมายจะไม่มี การคำนึงถึงเชื้อสายหรือชนชั้นของบุคคลใดในการพิจารณาคดี ทุกคนต่างเท่าเทียมกันเมื่ออยู่ต่อหน้าบัลลังก์ของศาล ไคฟง เปาบุ้นจิ้นพยายามพิสูจน์ให้เห็นว่าในการตัดสินคดีมีเพียงหลักกฎหมายและหลักคุณธรรมเท่านั้นที่เขาถือยึดถือ

ตัวอย่างเช่น คดีกักกุมโจทก์ จำเลยในคดีคือผั่งอี้ บุตรชายราชครูผั่ง น้องชายเจ้าจอมผั่งสนมคนโปรดของฮ่องเต้ ฮ่องเต้แต่งตั้งให้ผั่งอี้เป็นหลวงสุขสันต์ไปแจกจ่ายเสบียงให้ประชาชนที่เดือดร้อนจากภัยพิบัติ แต่ผั่งอี้กลับขัดราชโองการไม่ยอมแจกจ่ายเสบียง บังคับผู้คนเป็นแรงงาน เงินหลวงมาสร้างหอนางโลมหาความสุขใส่ตน дукคร่าหญิงสาว ฆ่าคนตายใส่ความผู้อื่น บังคับเจ้าพนักงานตัดสินโทษสงเดซ และช่วงชิงภรรยาคนอื่นมาแต่งงานกับตน ความผิดหลายข้อหา ยากจะให้อภัยเปาบุ้นจิ้นจึงตัดสินลงโทษประหารผั่งอี้ แต่ฮ่องเต้มีราชโองการสั่งให้ลงโทษเขาสถานเบา เนื่องจากราชครูผั่ง และเจ้าจอมผั่งขอร้องให้ทรงละเว้นโทษผั่งอี้สักครั้ง เพราะเขาทำผิดไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และเป็นความผิดครั้งแรก ขณะที่เปาบุ้นจิ้นกำลังจะยอมจำนนทำตามราชโองการ เหลืองกูตูหนึ่งในผู้เสียหายที่ถูกผั่งอี้หลอกให้กระทำความผิด มาดัก รอบพบเปาบุ้นจิ้นหน้าศาลไคฟง เพื่อทวงถามถึงโทษตายของผั่งอี้ เมื่อรู้ว่าฮ่องเต้สั่งละเว้นโทษตาย เหลืองกูตูก็ยอมไม่ได้ที่ผั่ง อี้ไม่ได้รับโทษประหารทั้งที่กระทำความผิดฐานฆ่าคนตายเช่นเดียวกับพ่อของตน แต่พ่อของเขากลับต้องตายด้วยมีด ประหารของเปาบุ้นจิ้น เมื่อเรื่องเป็นเช่นนั้นเหลืองกูตูจึงใช้กระบี่ฆ่าตัวตายต่อหน้าเปาบุ้นจิ้นสังเวียให้กับความอยุติธรรมที่ เกิดขึ้น ทำให้เปาบุ้นจิ้นสะเทือนใจยิ่งนักที่ไม่อาจรักษาความยุติธรรมไว้ได้ จนที่สุดเปาบุ้นจิ้นยืนยันตัดสินลงโทษประหาร ชีวิตผั่งอี้ เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายและพระเกียรติของฮ่องเต้³⁰

หรือคดีประหารท่านอ่อง จำเลยในคดีคืออ่องจ้าว มีฐานะเป็นลูกพี่ลูกน้องกับฮ่องเต้ กระทำความผิดฐานฆ่าคนตายและลักพาตัวหญิงสาวชาวบ้าน เปาบุ้นจิ้นตัดสินลงโทษประหารชีวิตอ่องจ้าวตามกฎหมาย³¹ หรือคดีกระบองวิเศษ อ่องน้อยจ้าวชีวิตถึง กระทำความผิดฐานฆ่าคนตาย ชูรีตราษฎร และฉ้อราชบังหลวง ถูกลงโทษประหารชดเชยความผิด³² ฯลฯ มีดประหารของศาลไคฟงไม่เคยว่างเว้นจากการประหารชีวิต มีนักโทษผลัดเปลี่ยนกันเข้ามารับโทษตายจากเปาบุ้นจิ้น อย่างไม่ขาดสาย

5.2 โทษจำคุก

ศาลไคฟงมิได้มีเพียงโทษประหารชีวิตเท่านั้น ในบางคดีเปาบุ้นจิ้นตัดสินลงโทษจำคุกจำเลยด้วยเช่นกัน อาทิ คดีฆ่าเสียบหัว มาฆ่าพาน แม่เล่าในหอนางโลมแห่งหนึ่ง ถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานสร้างบาปให้เด็กสาว ต้องโทษจำคุก 10 ปี³³ หรือคดีประหารท่านอ่อง จ้าวฉวย ทหารองครักษ์กระทำความผิดร้ายร่างกายผู้อื่นโดยไม่เจตนา ถูกลงโทษจำคุก 3 ปี³⁴ หรือคดีตระกูลข้าไครอย่าแตะ เฝิงมู่เหวิน ฆ่าคนตายเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เดิมทีเปาบุ้นจิ้นตัดสินลงโทษประหารชีวิต แต่

²⁹ ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ราชบุตรเขยจำโทษ

³⁰ ละชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน กักกุมโจทก์

³¹ ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ประหารท่านอ่อง

³² ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน กระบองวิเศษ

³³ ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ฆ่าเสียบหัว

³⁴ ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ประหารท่านอ่อง

จำเลยไม่ยอมรับคำตัดสินอ้างว่าผู้ตายเป็นคนชั่วช้าสมควรตายอยู่แล้ว เขาเพียงแคเป็นคนช่วยลงมือกำจัดให้ เป่าบู้จิ้นเห็นว่า เฝิงมู่เหวินกระทำผิดเพราะช่วยเหลือผู้อื่นจริง จึงลดโทษให้เหลือจำคุก 10 ปี³⁵ ฯลฯ

5.3 โทษปรับ

ในคดีพิณมรณะ หมอตำแยมีความผิดฐานขโมยศพเด็กทารก สร้างพยานหลักฐานเท็จ สมคบกันใส่ร้ายคนดี โทษถึงประหาร แต่เป่าบู้จิ้นเห็นแก่ที่มีจิตกลับตัวให้ลงโทษปรับ 300 ตำลึง และโบย 80 ไม้³⁶ ฯลฯ

5.4 โทษแบบอื่นๆ

การลงโทษแบบอื่นๆ เป็นการลงโทษประเภทที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยหลักกฎหมายสมัยใหม่ รูปแบบการลงโทษมักยึดโยงกับหลักศีลธรรม และอาจมีการนำพฤติการณ์ส่วนตัวของคู่ความในคดี เช่น ความกตัญญู ความพิการเพศ อาชีพ ฐานะทางการเศรษฐกิจของคู่ความ ฯลฯ มาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิดร่วมกับกฎหมาย ตัวอย่างของการลงโทษ เช่น

การยึดทรัพย์ของคนรวยไปบริจาคให้คนจน เช่น คดีชีวเหมียงสะไถ่ยอดกตัญญู นายอำเภอทุจริตรับสินบนถูกเป่าบู้จิ้นตัดสินลงโทษให้ยึดสมบัติทั้งหมดเป็นของหลวง โดยแบ่งทรัพย์ครึ่งหนึ่งบริจาคให้คนจน และปลดออกจากตำแหน่งเป็นสามัญชน พร้อมทั้งเนรเทศไปทำงานที่ชายแดนเป็นเวลา 10 ปี โบายอีก 60 ไม้³⁷ เป็นต้น

การลงโทษโดยการไ้แรงงานเป็นโทษทัณฑ์อีกประเภทหนึ่งที่เป่าบู้จิ้นมักหยิบยกขึ้นมาใช้ โดยจะให้ผู้กระทำผิดไปทำงานหนักเป็นเวลาหลายปีตามพื้นที่ห่างไกล ส่วนใหญ่คนที่ได้รับโทษนี้จะเป็นขุนนางที่ทุจริตในหน้าที่ หรือบุคคลที่กลับตัวสำนึกผิดได้ ตัวอย่างเช่น คดีประหารเป่าเหมี่ยน จำเลยในคดีมีศักดิ์เป็นหลานชายของเป่าบู้จิ้น แต่เป่าเหมี่ยนเป็นนายอำเภอที่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ดูแลประชาชน ตัดสินคดีสังเคศ รับสินบน ผู้เสียหายเดินทางไปฟ้องร้องถึงเมืองไคฟง เป่าบู้จิ้นลงโทษเป่าเหมี่ยนให้ไปทำงานหนักเป็นเวลา 10 ปี หรือกรณีของ เหวินยั่วอู๋ บัณฑิตผู้มีความรู้ รับข้าราชการเป็นที่ปรึกษานายอำเภอของเป่าเหมี่ยน แทนที่จะช่วยเหลือผู้เป็นนายกลับเป่าหูให้ทุจริตในหน้าที่ เสื่อมเสียแก่ครูบาอาจารย์ สมควรลงโทษให้ไปเป็นกรรมกร 10 ปี³⁸ เป็นต้น

การที่บุตรกระทำความผิดบางกรณีบิดามารดาอาจต้องรับโทษร่วมกับบุตรด้วย ฐานไม่อบรมบุตรให้ดี เช่น คดีประหารเป่าเหมี่ยน อู๋เจีย ช่มซิ่นบุตรสาวผู้เฒ่าจาง ถูกตัดสินลงโทษประหาร ส่วนเศรษฐีอุบิดามีความผิดฐานไม่รู้จักรบรลูก และให้สินบนเจ้าหน้าที่เพื่อให้ลูกชายพ้นผิด ถูกลงโทษให้ไปเป็นกรรมกรไ้แรงงานเป็นเวลา 3 ปี³⁹ เป็นต้น

ทั้งนี้ การลงโทษของเป่าบู้จิ้นบางครั้งยังมีการนำเรื่องนรกสวรรค์มารวมอยู่ในการตัดสินลงโทษด้วย ตัวอย่างเช่น คดีศึกชิงจอกหวน

“คนข่มไม่ได้ ฟ้ำข่มไม่ได้ คนหยามได้ ฟ้ำหยามไม่ได้ เจ้าไปซะ ข้าจะดูลิวที่ว่าสวรรค์มีดานั้นมีจริงหรือเปล่า แผ่นดินจะไร้ที่กลบหน้าและกลบเจ้าได้อย่างไร ทัวทั้งปฐพีนี้ไม่มีที่สำหรับเจ้า

³⁵ ละครชุดเป่าบู้จิ้น ตอน ตระกูลข้าไครอย่าแตะ

³⁶ ละครชุดเป่าบู้จิ้น ตอน พิณมรณะ

³⁷ ละครชุดเป่าบู้จิ้น ตอน ชิวเหมียงสะไถ่ยอดกตัญญู

³⁸ ละครชุดเป่าบู้จิ้น ตอน ประหารเป่าเหมี่ยน

³⁹ ละครชุดเป่าบู้จิ้น ตอน ประหารเป่าเหมี่ยน

อีกแล้ว จางหลง เจ้าผู้ปล่อยเขาไป...ข้าปล่อยเขา สวรรค์ไม่ปล่อย ข้าละเว่น สวรรค์ไม่ละเว่น”⁴⁰

ในคดีนี้เปาบุ้นจิ้นปล่อยให้การลงโทษเป็นเรื่องของนรกสวรรค์ ทั้งที่กระบวนการยุติธรรมดำเนินมาถึงการพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามที่โจทก์ฟ้องจริงแล้ว แต่เปาบุ้นจิ้นกลับปล่อยตัวจำเลยไปแทนที่จะลงโทษตามกฎหมายหรืออีกตัวอย่างหนึ่งในคดีฆ่าเสียบหัว เปาบุ้นจิ้นมีการคำนึงถึงหลักศีลธรรม โดยขอให้โจทก์รับมารดาของผู้มีพระคุณ ซึ่งช่วยชีวิตโจทก์ไว้จนถูกฆ่าตายเป็นมารดาบุญธรรม⁴¹ เป็นต้น

นอกจากนี้ พฤติการณ์ส่วนตัวของคุณความในคดียังเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อการพิจารณาโทษจำเลยในหลายคดี อาทิ กรณีขุนนางที่มีความประพฤติซื่อสัตย์สุจริตกระทำความผิด เปาบุ้นจิ้นจะมีวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายและช่วยเหลือตามมนุษยธรรมควบคู่กันไป เช่น คดีพิณมรณะ แม่ทัพเฉิน จำเลยในคดีเป็นขุนนางที่มีชื่อเสียงและจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมืองมาตลอด ไม่เคยมีพฤติกรรมเสื่อมเสีย แต่ที่กระทำความผิดลงไปก็เพราะความรักลูกสาว แม่ทัพเฉินทนไม่ได้ถ้าต้องเห็นลูกสาวคนเดียวเสียใจ เนื่องจากลูกเขยของตนเคยมีภรรยาเก่าอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อนางเข้าเมืองหลวงมาตามหาสามี แม่ทัพเฉินจึงพยายามฆ่านางเสีย

“ข้าเห็นแก่ที่ท่านลำนึกผิดได้ อีกทั้งมีลูกสาวและสะใภ้แสนดีขอร้องแทน จึงลงโทษสถานเบาโทษตายเว่นได้ แต่โทษเป็นยังอยู่ ข้าจะลงโทษตั้งแต่พรุ่งนี้ให้ปลดเป็นสามัญชน กลับไปบ้านเกิด ห้ามรับราชการตลอดไป”⁴²

ความกตัญญูเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ถูกพูดถึงบ่อยครั้งในละครชุดเปาบุ้นจิ้น หากคุณความในคดีที่มีความประพฤติไปในทางกตัญญู มักจะได้รับความเห็นใจจากเปาบุ้นจิ้น เช่น คดีลูกเขยจำแลง จำเลยแอบอ้างเป็นญาติขุนนาง โดยหลักต้องลงโทษตามกฎหมาย

“หวังเต๊ะ เจ้าแอบอ้างเป็นญาติขุนนาง พูดเท็จในศาล รู้ความผิดหรือไม่ เจ้าแอบอ้าง สวมรอยความจริงต้องลงโทษตามกฎหมาย แต่เห็นแก่ที่เจ้าทำไปเพราะความกตัญญู มีเหตุผลน่าเห็นใจ จึงผ่อนผันให้ได้ ให้ใช้แรงงาน 3 เดือน จะยอมรับหรือไม่”⁴³

เหตุผลโทษที่ใช้ในศาลไคฟงหลายกรณีมักจะมีมาจากความกตัญญู แต่ก็ไม่ใช่ทุกคดีที่ความกตัญญูจะช่วยลดโทษให้จำเลยได้ เช่น คดีคู่แฝดใจเพชร แม้จำเลยจะกระทำความผิดฐานฆ่าคนตาย เพื่อแก้แค้นให้แก่พ่อแม่ แต่เมื่อเทียบกับการกระทำของจำเลยที่ฆ่าคนตายไม่เลือกหน้าแล้ว ความชั่วร้ายนั้นยากจะให้อภัย เปาบุ้นจิ้นจึงไม่ละเว่นโทษประหารให้จำเลย⁴⁴ เป็นต้น หลักเกณฑ์การลดโทษของเปาบุ้นจิ้นเช่นนี้ หากนำมาคิดด้วยหลักกฎหมายสมัยใหม่ในปัจจุบันย่อมเป็นปัญหาอย่างแน่นอน เพราะการลงโทษหรือการลดโทษมิได้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันของกฎหมาย แต่ขึ้นอยู่กับความเห็นอกเห็นใจหรือความเมตตาของเปาบุ้นจิ้น และคุณงามความดีของคุณความในคดี

⁴⁰ ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน สึกชิงจ้อหงวน

⁴¹ ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ฆ่าเสียบหัว

⁴² ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน พิณมรณะ

⁴³ ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ลูกเขยจำแลง

⁴⁴ ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน คู่แฝดใจเพชร

ความย้อนแย้งในการลงโทษของเปาบุ้นจิ้นยังมีให้เห็นในการลงโทษฮ่องเต้ คดีลับเปลี่ยนองค์ชาย ฮองเต้ขอให้เปาบุ้นจิ้นลงโทษตนเองฐานไม่เคยปรนนิบัติมารดา ปลอ่ยให้มารดาตกกระกำลำบากกว่า 20 ปี ซ้ำยังกล่าวหาว่ามารดาเป็นคนบ้า ลูกแบบนี้ตามกฎหมายแล้วควรลงโทษโบย 50 ไม้

“ฮ่องเต้: กษัตริย์ทำผิดโทษเท่าสามัญ โบายได้

ฮองแปด: โบายได้

เปาบุ้นจิ้น: โบายไม่ได้

ฮองเต้: ทำไมล่ะ

เปาบุ้นจิ้น: ถ้าโบายก็ให้โบายลงพระองค์เท่านั้น

กงซุน: ขอเดชะ ฉลองพระองค์นั้นเปรียบเสมือนพระวรกาย

เปาบุ้นจิ้น: ทรงถอดฉลองพระองค์ด้วย”⁴⁵

เปาบุ้นจิ้นลงโทษฮ่องเต้ด้วยการโบายฉลองพระองค์ 50 ไม้ เห็นได้ชัดว่าการกระทำนี้ขัดแย้งกับหลักกษัตริย์ทำผิดโทษเท่าสามัญซึ่งเปาบุ้นจิ้นยึดถือ เพราะเมื่อกษัตริย์ทำผิดตามกฎหมาย โทษกลับไม่เท่าสามัญชน ฮองเต้ได้รับการลงทัณฑ์อย่างแท้จริง

ตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมดนี้เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวทางและวิธีการลงโทษในละครชุดเปาบุ้นจิ้น ปรากฏการณ์การลงโทษของเปาบุ้นจิ้นสะท้อนให้เห็นถึง วิธีคิดเกี่ยวกับเรื่องความยุติธรรมของเปาบุ้นจิ้นที่ค่อนข้างสวนทางกับแนวคิดเรื่องการลงโทษในปรัชญาของขงจื้อ ซึ่งมุ่งใช้หลักจารีตและมนุษยธรรมในการขัดเกลาผู้คน ขณะที่เปาบุ้นจิ้นเน้นไปที่กระบวนการการลงโทษตามกฎหมายที่รุนแรง

6. โทษประหารของเปาบุ้นจิ้น

คดีส่วนใหญ่ในละครชุดเปาบุ้นจิ้นมักจบลงด้วยโทษประหารชีวิต เช่น การฆ่าคนตายถูกทำให้เป็นความผิดที่ผู้กระทำได้ขอชดใช้ด้วยชีวิตดูจกัน ฯลฯ ละครเรื่องนี้จึงมีฉากการประหารชีวิตจำเลยให้เห็นซ้ำไปซ้ำมา หลายต่อหลายตอน จำเลยเองก็ถูกทำให้ดูราวกับว่าสมควรตาย แต่ผู้ชมจะแน่ใจได้อย่างไรว่าการลงโทษของเปาบุ้นจิ้นที่รับชมกันในละครนั้นมีความชอบธรรมแล้ว ตัวเปาบุ้นจิ้นเองยังเคยตั้งคำถามต่อการประหารของตนเองว่า การลงโทษประหารชีวิตจำเลยของตนนั้นถูกต้องหรือไม่ เช่น ในคดีราชบุตรเขยจอมโหด โจทก์เป็นเพียงหญิงสาวชาวบ้านกลับฟ้องร้อง ราชบุตรเขยฉ้อโกงพระสวามีขององค์หญิง ข้อหาหลบหลู่เบื้องสูง ทอดทิ้งบิดามารดา แต่งงานซ้ำสอง ไม่เหลียวแลลูกเมีย จำเลยมีศักดิ์เป็นถึงน้องเขยของฮ่องเต้ ทำให้แม้แต่อำมาตย์หวังขุนนางชั้นผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่เคารพของฮ่องเต้และบรรดาเหล่าขุนนางน้อยใหญ่ยังไม่กล้าออกหน้าช่วยเหลือนางโดยตรง แนะนำให้นางไปร้องเรียนต่อศาลไคฟง เปาบุ้นจิ้นเห็นว่าคำร้องของนางมีมูลความจริง และโจทก์เป็นเพียงหญิงชาวบ้านที่หอบลูกน้อยสองคนมาตามหาสามีถึงเมืองหลวง ไร้ที่พึ่งพิง จึงสงสารในชะตากรรมของนางช่วยจัดหาที่พัก และให้ความช่วยเหลือนางเสมือนหนึ่งว่าเข้าไปเป็นคู่ความร่วมมือกับโจทก์ โดยสืบหาพยานหลักฐานเองและตัดสินลงโทษเอาผิดราชบุตรเขยได้สำเร็จ คดีนี้เปาบุ้นจิ้นจำเป็นต้องจัดข้อกับอำนาจของไทเฮาและองค์หญิงอยู่หลายครั้ง

⁴⁵ ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ลับเปลี่ยนองค์ชาย

ตัวอย่างเช่น ไทเฮารับสั่งให้เปาบุ้นจิ้นไปเข้าพบ เพื่อหาทางช่วยราชบุตรเขยฉินซื่อเหมยให้พ้นผิด แต่เปาบุ้นจิ้น ยินกรานไม่ยอมช่วยเหลือคนผิด แม้ต้องเป็นปรปักษ์กับราชสำนักก็ขอยู่ข้างชาวบ้านผู้เดือดร้อนและความเป็นธรรม

“ไทเฮา: อย่าทำอะไรโดยพลการตัดสินใจเองสิ อย่างไรก็ตามเขาก็เป็นลูกเขยข้า น้องเขยของ ย่องเต้ ถ้าท่านทำอะไรเขา ข้าจะเอาเรื่องถึงที่สุดเหมือนกัน

เปาบุ้นจิ้น: ขอเดชะ กษัตริย์ทำผิดโทษเท่าสามัญ หากมัวแต่คำนึงถึงเชื้อสายแล้วจะมี กฎหมายไว้ทำอะไร ราชสำนักยังมีเกียรติอยู่อีกหรือ”⁴⁶

หรืออีกครั้งหนึ่งที่เปาบุ้นจิ้นกำลังจะประหารชีวิตราชบุตรเขย ไทเฮาและองค์หญิงเสด็จมาศาลไคฟง ขอร้องให้เปาบุ้นจิ้นละเว้นโทษราชบุตรเขยสักครั้ง แต่เปาบุ้นจิ้นยืนยันจะประหารชีวิต จนไทเฮารับสั่งกลางศาลว่า หาก ใครกล้าแตะต้องราชบุตรเขยเท่ากับเป็นการล่วงเกินถึงพระองค์ด้วย เมื่อเปาบุ้นจิ้นยังคงต้องตั้งจะประหารให้ได้ไทเฮาจึงนำ ไม้เท้ามังกรของตนเองไปขวางคมมีดเครื่องประหารไว้ ทำให้ไม่สามารถลงโทษได้ เพราะหากตัดไม้เท้ามังกรก็เท่ากับมี ความผิดฐานล่วงเกินเบื้องสูง ไทเฮายังเสนอเงินให้แกโจทก์เพื่อเป็นการชดใช้ที่นางต้องสูญเสียสามีให้แก่องค์หญิง แต่นาง ไม่ยอมรับเงินนั้น ขอเอาผิดราชบุตรเขยตามกฎหมาย กลายเป็นการปะทะกันกลางศาลครั้งใหญ่ระหว่างเปาบุ้นจิ้น ไทเฮา และองค์หญิง

“เปาบุ้นจิ้น: ไทเฮา ราชบุตรเขยก่อกรรมทำเข็ญสุดจะให้อภัย ขออย่าได้จงขัดขวางอีกต่อไป เลย

ไทเฮา: ถ้ากล้าประหารเขา ข้าจะปลดท่านออกจากตำแหน่งด้วย

เปาบุ้นจิ้น: วันนี้แม้ต้องแลกด้วยตำแหน่ง หม่อมฉันก็ต้องประหารราชบุตรเขย

ไทเฮา: ท่านกล้าขัดแม้กระทั่งคำสั่งของข้าหรือ

เปาบุ้นจิ้น: หวังเฉา หม่าฮั่น อันเชิญกระปี่อาญาสิทธิ กระปี่อาญาสิทธิเสมือนสิ่งแทนพระองค์

ไทเฮา: กระปี่เล่มนี้ราชสำนักประทานให้ ข้ามีสิทธิเอาคืนได้ทุกเมื่อ

เปาบุ้นจิ้น: เป็นกษัตริย์ตรัสแล้วไม่คืนคำ

องค์หญิง: เสด็จแม่ อย่าให้เขาประหารชื่อเหมยนะ ช่วยชื่อเหมยด้วย เปาบุ้นจิ้นถ้าท่าน ประหารเขา ลูกในท้องข้ามีกลายเป็นเด็กกำพร้าพ่อหรือ

เปาบุ้นจิ้น: เมื่อก้องหญิงก็จะให้ลูกเขยเปลี่ยนเป็นเด็กกำพร้าเหมือนกัน เปิดมีด”

ในที่สุดเปาบุ้นจิ้นประหารชีวิตราชบุตรเขยตามกฎหมาย ต่อหน้าพระพักตร์ไทเฮาและองค์หญิง โดยไม่เห็นแก่ สถานะของจำเลย ไม่เกรงกลัวว่าตนเองจะต้องหลุดจากตำแหน่ง และไม่สนว่าลูกขององค์หญิงที่เกิดมาต้องกำพร้าพ่อ คดี นี้แม้ดูเหมือนว่าความตายของราชบุตรเขยจะทำให้โจทก์ได้มาซึ่งความยุติธรรม ผู้คนต่างสรรเสริญเปาบุ้นจิ้น แต่เมื่อเวลา ผ่านไปเปาบุ้นจิ้นกลับคิดว่าการลงโทษประหารราชบุตรเขยที่ตนเองตัดสินลงไปในนั้นถูกต้องหรือไม่

“จันเจา : ใต้เท้าคุณเหมือนจะเกลียดชังชายที่แห่งนี้ใจมากเลยนะครับ

⁴⁶ ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ราชบุตรเขยจำโทษ

เปาบุ้นจิ้น : สมัยก่อนเข้าไปสอบที่เมืองหลวง เคยผ่านแม่น้ำสายนี้และได้พบหญิงคนหนึ่งอุ้มลูกน้อยในมือ คิดโดดน้ำฆ่าตัวตาย เข้าไปห้ามนางเอาไว้ จึงได้รู้ว่านางถูกชายที่เป็นสามีทอดทิ้ง ตอนนั้นข้าคิดในใจว่า ถ้าสักวันหนึ่งตัวเองมีอำนาจพอละก็จะกำจัดชายโหดเหล่านี้ ช่วยระบายความแค้นให้กับหญิงที่ถูกรังแก พอผ่านไปหลายปีข้าถึงได้รู้ว่าตราบไตที่โลกนี้ยังมีการแก่งแย่งชิงดี ชายเห็นแก่ตัวก็ไม่มีวันฆ่าได้หมดสิ้น เมื่อก่อนข้าประหารราชบุตรเขยเงินซื้อเหมยผู้คนต่างสรรเสริญ แต่ฉินเขียนเหลียนกับองค์หญิงซึ่งต้องเสียสามีไปนั้น ตอนนี้จะเป็นอย่างไบบ้าง

กงซุนซ่อ : ได้เท่าเจ็บแค้นที่เงินซื้อเหมยไม่รับผิดชอบ หรือเสียใจที่ทำให้มีหญิงหม้ายเพิ่มขึ้นอีกสองคนครับ

เปาบุ้นจิ้น : ไม่ใช่ทั้งนั้นหรอก ข้าเพียงแต่รู้สึกสับสน หลายปีมานี้เหล่าคนชั่วที่ตายได้คมมีดประหารของข้ามีนับร้อยพัน พวกเขาชั่วช้าสามานย์มากจริงหรือ หรือว่าเป็นเพราะข้าฆ่าคนเกินไปหน่อยแล้ว”⁴⁷

แม้กระทั่งเปาบุ้นจิ้นเองบางครั้งยังตั้งคำถามต่อการตัดสินใจและการลงโทษของตนเอง เพราะถึงแม้จะจบชีวิตนักโทษประหารนับร้อยนับพันก็ได้ทำให้สังคมสงบสุขได้ เป้าหมายหลักของการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน (An Eye for an Eye, a Tooth for a Tooth) อย่างโทษประหารชีวิตนี้ ก็เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย และเป็นตัวอย่างให้คนในสังคมเกิดความกลัวไม่กระทำความผิดนั้นอีกในอนาคต แต่หากมองอีกแง่หนึ่งโทษประหารชีวิตคือการสร้างความชอบธรรมให้แก่อำนาจรัฐในการควบคุมความประพฤติของบุคคล และโทษประหารชีวิตอาจเป็นฆาตกรรมในนามของรัฐที่มีการไตร่ตรองไว้ก่อนอย่างดีที่สุด⁴⁸ เพราะผู้ลงมือคือรัฐซึ่งสังคมเปิดโอกาสให้รัฐกลายเป็นฆาตกรได้โดยไม่ผิดกฎหมาย

ในละครชุดเปาบุ้นจิ้นทั้งหมด 41 คดี 236 ตอน เกินครึ่งจบลงด้วยการประหารชีวิต จนดูเหมือนว่าโทษประหารชีวิตไม่สามารถใช้ได้ผลตามความมุ่งหมายของแห่งการลงโทษ ผู้คนยังคงกระทำความผิดซ้ำอย่างไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย แต่ประเด็นสำคัญคือการประหารชีวิตครั้งแล้วครั้งเล่าของเปาบุ้นจิ้นกลับไม่ถูกตั้งคำถามจากผู้ชมละคร ถึงความชอบธรรมในการใช้โทษนี้ของเปาบุ้นจิ้น ผู้ชมละครเสมือนกับกำลังถูกชักจูงด้วยเหตุผลลวงว่านั่นคือ “ความยุติธรรม” ภายใต้คมมีดประหารของศาลไคฟง โดยหลงลืมที่จะตั้งคำถามต่อโทษประหารชีวิตที่มีให้เห็นในเกือบทุกตอนของละครเรื่องนี้

7. เปาบุ้นจิ้นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรม หรือ เทพเจ้าแห่งการลงทัณฑ์ ?

จากการศึกษาละครจินชุดเปาบุ้นจิ้นเมื่อมองลึกลงไปที่กระบวนการการลงโทษของเปาบุ้นจิ้นจะพบว่า แนวคิดของขงจื้อซึ่งมีอิทธิพลทางความคิดต่อการปกครองและกฎหมายของจีนโบราณมาอย่างยาวนาน ดูเหมือนจะไม่ส่งผลต่อความคิดเรื่องลงโทษของเปาบุ้นจิ้นสักเท่าใดนัก เห็นได้จากการเปาบุ้นจิ้นเลือกใช้วิธีการชดเชลาผู้คนในสังคมด้วยโทษ

⁴⁷ ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน พิณมรณะ

⁴⁸ นัทธนัย ประสานนาม บรรณาธิการ, *แต่ศักดิ์ศรีเสมอกันทุกชั้นชน: วรรณกรรมกับสิทธิมนุษยชนศึกษา*, (กรุงเทพฯ: ภาควิชาวรรณคดีและคณะกรรมการฝ่ายวิจัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ร่วมกับ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร, 2553) หน้า 153

ทัศน์ที่รุนแรง ขณะที่แนวคิดของขงจื้อมุ่งใช้กฎแห่งจารีตและมนุษยธรรมขัดเกลาผู้คน เพื่อให้เกิดความละเอียดต่อการกระทำผิด ดังนั้น ความคิดเรื่องการลงโทษของขงจื้อและเป่าบุนจิ้นจึงสวนทางกันอย่างชัดเจน

การศึกษาความคิดเรื่องการลงโทษของเป่าบุนจิ้นยังสะท้อนให้เห็นว่า หลายครั้งที่การบังคับใช้กฎหมายของเป่าบุนจิ้นถูกนำไปโยงกับเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก และหลักศีลธรรมของตัวผู้พิพากษาที่มีต่อความในคดี เช่น ความสงสารที่มีต่อหญิงชาวบ้านซึ่งเดินทางมาตามหาสามี จึงช่วยสืบหาพยานหลักฐาน และตัดสินลงโทษจำเลย เป็นต้น ส่งผลให้เป่าบุนจิ้นกลายเป็นทั้งคู่ความ คนหาพยานหลักฐาน และผู้ตัดสินคดีในคนเดียวกัน ทั้งที่กฎหมายควรจะเป็นเรื่องของหลักการ/เหตุผล และความเป็นกลาง เพื่อความยุติธรรมและเท่าเทียมกันของประชาชนทุกคนภายใต้กฎหมายนั้น ทำให้การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมภายใต้การตัดสินของเป่าบุนจิ้นบางครั้งจึงกลายเป็นเรื่องของโชคชะตาของคู่ความในคดีไปด้วย เพราะขึ้นอยู่กับว่าเป่าบุนจิ้นจะเลือกข้างคู่ความฝ่ายใด การทำความผิดเดียวกันก็อาจได้รับโทษทัณฑ์ที่ต่างกัน

แต่สิ่งที่น่าแปลกใจยิ่งไปกว่าความคิดเรื่องการลงโทษของเป่าบุนจิ้นก็คือ การที่สังคมไทยยังคงยอมรับและไม่ตั้งคำถามต่อความยุติธรรมของเป่าบุนจิ้นที่เกือบทุกคดีมักจะลงโทษด้วยการประหารเพียงอย่างเดียว หรือแม้จะมีการโทษทัณฑ์อย่างอื่นมาให้เห็นบ้าง แต่ก็ไม้อาจอธิบายได้ด้วยกฎหมายสมัยใหม่ เช่น การสั่งให้รับมารดาของผู้มีพระคุณเป็นแม่บุญธรรม การลงโทษชั่งเตีโดยการโบยฉลองพระองค์ หรือการลงโทษด้วยการให้ไปใช้แรงงาน ฯลฯ เอาเข้าจริงแล้วการลงโทษของเป่าบุนจิ้นไม่สามารถคาดเดาได้เลยว่า การลงโทษในแต่ละคดีนั้นตั้งอยู่บนบรรทัดฐานของหลักการใด บางคดีการตัดสินลงโทษอาจขึ้นอยู่กับความกตัญญู เพศ อาชีพ หรือสถานะของคู่ความในคดี ฯลฯ วิธีคิดเรื่องการลงโทษของเป่าบุนจิ้นจึงไม่มีหลักการที่ชัดเจนแน่นอน และสามารถเคลื่อนไปมาได้ตามบริบทของตัวคู่ความในคดี จึงยากที่จะกล่าวโดยสรุปได้ว่าเป่าบุนจิ้นใช้หลักการใดเป็นวิธีคิดในการตัดสินลงโทษผู้กระทำผิด แต่ทั้งหมดนี้ก็ได้ทำให้สถานะการเป็นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรมของเป่าบุนจิ้นสั่นคลอนลงแต่อย่างใด แม้ในโลกปัจจุบันที่กฎหมายคือการกำหนดโทษที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับการกระทำผิดอย่างเดียวกัน ทำให้เป็นที่น่าแปลกใจว่า เหตุใดสังคมไทยกลับยังคงยกย่องเป่าบุนจิ้นเป็นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรมอยู่ แม้ความยุติธรรมของเป่าบุนจิ้นดำรงอยู่ได้ด้วยระบบการลงโทษที่รุนแรงและไม่มีหลักการที่แน่นอน

การประหารชีวิตผู้คนเข้าไป ซ้ำมาของเป่าบุนจิ้น ในแง่หนึ่งก็ชวนให้ผู้เขียนสงสัยว่า ท่านเป่าที่เราต่างยกย่องให้เป็น “เทพเจ้าแห่งความยุติธรรม” กันอยู่นี้ แท้จริงแล้วอาจเป็น “เทพเจ้าแห่งการลงทัณฑ์” ที่นิยมการลงโทษที่รุนแรงก็ได้ และจะเกิดอะไรขึ้น ถ้าวันนี้เป่าบุนจิ้นยังไม่ตาย เราจะยังคงยอมรับความยุติธรรมแบบเป่าบุนจิ้นกันอยู่หรือไม่

บรรณานุกรม

- เปาบุ้นจิ้น (ละครโทรทัศน์ พ.ศ. 2536). ใน วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. สืบค้นวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561, จาก [https://th.wikipedia.org/wiki/เปาบุ้นจิ้น_\(ละครโทรทัศน์_พ.ศ._2536\)](https://th.wikipedia.org/wiki/เปาบุ้นจิ้น_(ละครโทรทัศน์_พ.ศ._2536))
- ถาวร สิกขโกศล (2550). *เปาบุ้นจิ้นกับวัฒนธรรมชื่อของคนจีน* ใน ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 28 ฉบับที่ 7 พฤษภาคม 2550
- นันทนัย ประสานนามบรรณาธิการ. (2553). *แต่ศักดิ์ศรีเสมอกันทุกชั้นชน: วรรณกรรมกับสิทธิมนุษยชนชนศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวรรณคดี และคณะกรรมการฝ่ายวิจัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกับ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร.
- ผู้จัดการออนไลน์. *เที่ยวบ้านท่าน“เปาบุ้นจิ้น” ที่ศาลไคฟง*. สืบค้นวันที่ 18 มีนาคม 2561, จาก <http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9480000139174>
- มติชนสุดสัปดาห์. วรศักดิ์ มัทธโนบล, *เรื่องจริงของเปาบุ้นจิ้น ตอนที่ 2*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561, จาก https://www.matichonweekly.com/featured/article_9394
- มติชนสุดสัปดาห์. วรศักดิ์ มัทธโนบล. *เรื่องจริงของเปาบุ้นจิ้น ตอนที่ 7*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2561, จาก https://www.matichonweekly.com/culture/article_13374
- มังกรหยก. *น.นพรัตน์ เจ้ายุทธจักรแห่งวงการยุทธจักรนิยายกำลังภายในของไทย*. สืบค้นวันที่ 7 กรกฎาคม 2560, จาก <http://jadedragon.net/translator-nor.html>
- มิตรชัย กุลแสงเจริญ. (2548). *หนังสือพิมพ์ชิงเสียนเยอะเป๊ว: ภาพสะท้อนสังคมไทยในสมัยจอมพลสฤษดิ์ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2501 – 2506)*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน กระบองวิเศษ
- ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน คู่แฝดใจเพชร
- ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ฆ่าเสียบบัว
- ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ชิวเหนียงสะใภ้ยอดกตัญญู
- ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ตระกูลข้าไครอย่าแตะ
- ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ประหารเปาเหมี่ยน
- ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ประหารท่านอ่อง
- ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน พิณมรณะ
- ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ราชบุตรเขยจำโหด
- ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน คีกริงจอบหวน
- ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนองค์ชาย
- ละครชุดเปาบุ้นจิ้น ตอน ก๊กกุ่มโหด
- วรศักดิ์ มัทธโนบล. (2555). *คำจีนสยาม ภาพสะท้อนปฏิสัมพันธ์ไทย – จีน*, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มอริรินทร์.

- วิมลพรรณ ปิตธวัชชัย. (2546) *สัญญา ธรรมศักดิ์ คนของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: กองทุนศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2471). *ตำนานหนังสือสามก๊ก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิ
พรรณนากร.
- สุวรรณา สถาอานันท์ บรรณาธิการ. (2547) *ชุดรวมบทความเล่มที่ 21 ความเรียงใหม่หรือสร้างปรัชญาตะวันออก*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณา สถาอานันท์. (2554). *หลุนอี่ว : ขงจื้อสนทนา*, กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊ก.
- หลุนอี่ว เล่มที่ 12 บทที่ 1
- หลุนอี่ว เล่มที่ 12 บทที่ 19
- หลุนอี่ว เล่มที่ 12 บทที่ 2
- หลุนอี่ว เล่มที่ 14 บทที่ 36
- หลุนอี่ว เล่มที่ 2 บทที่ 3
- หวาง เฟิง. *แลหลังประวัติศาสตร์จีน เทียบ 2 ภาษาจีน – ไทย*. เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- อาร์ม ตั้งนิรันดร. *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายจีน*. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2557.
- Zhoujiarong เขียน วิลโล ลิมถาวรานันต์ศรีวิภาญจน์ กุลยานนท์ และเอกสิทธิ์ ชินอัครพงศ์ แปล. (2546). *ประวัติศาสตร์
จีน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พิบลีเคชั่นส์.
- Erin M. Cline. Two Senses of Justice: Confucianism, Rawls, and Comparative Political Philosophy. *In A
Journal of Comparative Philosophy*. December 2007. Volume 6, Issue 4
- Zhoujiarong เขียน วิลโล ลิมถาวรานันต์ศรีวิภาญจน์ กุลยานนท์ และเอกสิทธิ์ ชินอัครพงศ์ แปล. (2546). *ประวัติศาสตร์
จีน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พิบลีเคชั่นส์.

